

בין תקרית סביבתית ל"מפגע סביבתי" – בית המשפט העליון מבהיר את המבחנים לקיומו של "מפגע סביבתי" המאפשר הגשת תובענה ייצוגית

עדכוני לקוחות

בפסק דין מקיף, שניתן לאחרונה מחדד בית המשפט העליון את המסגרת המשפטית הקיימת בה יש לבחון האם אירוע סביבתי מהווה "מפגע סביבתי" המאפשר הגשת תובענה ייצוגית ומדגיש את הצורך בהיצמדות לסטנדרטים האובייקטיביים הקבועים בחוק.

הרקע לפסק הדין (רע"א 3397/23 גלית שטראוס) היה אירוע של דליפת אמוניה ממפעל שטראוס בעכו. הדליפה הובילה לפינוי מרכז קניות סמוך ולהגבלות תנועה. בעקבות האירוע הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית, שאושרה בבית המשפט המחוזי. במסגרת ערעור על ההחלטה, החזיר העליון את התיק לדיון נוסף במחוזי תוך הבהרת האופן שבו יש לבחון קיומו של "מפגע סביבתי".

המבחנים להוכחת "מפגע סביבתי"

בהתאם לחוק, אירוע סביבתי ייחשב ל"מפגע סביבתי" באחד משני מקרים:

1. כאשר הוכחה פגיעה ממשית בבריאות או סבל ממשי לאדם; או

2. כאשר הוכחה חריגה מהסטנדרטים שנקבעו בחקיקה, בתקנות או בהיתרים.

פסיקת בית המשפט התמקדה במקרה השני, שכן לא הוכח שנגרמה פגיעה ממשית כתוצאה מאירוע הדליפה. **בהתייחס למקרה בו הטענה היא שאירוע סביבתי חורג מהסטנדרטים, בית המשפט הבהיר כיצד יש לבחון כל מקרה בהתאם לסוג הזיהום הרלוונטי והרגולציה החלה עליו:**

- **כשמדובר בחומרים מסוכנים** - הבחינה נעשית על פי חוק החומרים המסוכנים והתקנות מכוחו. יש לבחון את העמידה של התאגיד בתנאי היתר הרעלים ונדרשת בחינה מעמיקה של הוראות ההיתר הרלוונטיות לאירוע;
- **כשמדובר בזיהום אוויר** - נדרשת בחינה על פי חוק אוויר נקי והתקנות מכוחו. ש להוכיח כי הזיהום הוא "חזק או בלתי סביר" על פי הקריטריונים בחוק ונדרשת בחינה של ערכי הפליטה שנקבעו בתקנות;
- **כשמדובר במפגעי ריח** - הבחינה נעשית על פי החוק למניעת מפגעים. בית המשפט מתייחס לנוהל המשרד להגנת הסביבה להגדרת מפגעי ריח. הנוהל קובע קריטריונים מפורטים, כולל מספר תלונות מינימלי, פיזורן הגיאוגרפי ועוצמת הריח.

המשמעות המעשית לתעשייה

פסק הדין מחדד את החשיבות של היכרות מעמיקה עם המסגרת הרגולטורית המורכבת החלה על כל סוג של פליטה או

דליפה אפשרית (מכח החקיקה הרלוונטית ודרישות הרישיונות וההיתרים השונים). עמידה בדרישות אלו היא המפתח להתנהלות סביבתית נכונה של התאגיד שתסייע לו בהתגוננות מפני תביעות ייצוגיות.

היערכות נכונה: המפתח להקטנת סיכונים

- נדרשת הכרה מעמיקה של המסגרת הרגולטורית הרלוונטית - חוקים, תקנות, היתרים ונהלים מקצועיים החלים על פעילות המפעל. אם אינכם בטוחים מהי המסגרת הרגולטורית הרלוונטית לפעילותכם, בצעו סקר ציות.

- גבשו תכנית אכיפה המותאמת לדרישות הספציפיות של כל מסגרת רגולטורית.

- בצעו מבדקי אכיפה תקופתיים לוידוא ציות עקבי ויזום לכלל הדרישות.

משרדנו, המתמחה בליווי חברות תעשייתיות בתחום הסביבתי, ערוך לסייע בהיערכות הנדרשת. נשמח לקיים פגישה לבחינת ההשלכות הספציפיות של פסק הדין על פעילותכם.

אנשי קשר

יחיאל ציפורי
עורך דין בכיר